

DIARI “AVUI”, A L’ATENCIÓ DE PERE TIÓ

.....

“I EL TÈRBOL ATZUR DE SER TRES VOLTES REBEL”

Isidor Cònsul

“Company, mosseguem la vida sota la lluna granada”, deies en un poema del teu primer llibre, *Cau de llunes* (1977). I ara mateix, amb la ràbia a vessar, plens d’impotència i de dolor, ens neguem a acceptar que hagi estat la mort qui t’ha mossegat i s’hagi endut, en tan poc temps, la vida que duies i escampaves generosament. El setembre de fa un parell d’anys vas arribar amb retard al dinar d’inici de curs del Centre Català del PEN i et vàrem fer una punta de barrila perquè ja érem al segon plat. Però la rialla se’ns glaçà als llavis quan vas començar a explicar, amb un aplom i una serenitat extraordinaris, l’experiència d’un estiu amarg, la doble operació a la impensada i la mutilació d’aquella part del cos que simbolitzava més genuïnament -oh paradoxa!- l’essència d’una feminitat que ha estat horitzó i bandera de la teva vida. D’aquell setembre ençà, t’hem vist lluitar amb tenacitat, sense desesperar mai, convençuda de la teva força interior i disposada a donar la cara fins quan la malaltia, després de la traïció d’uns mesos de bonança, s’entestà a no deixar-te. En el calvari d’aquests dos anys has convertit en realitat la *Divisa* que obria *Cau de llunes*, aquells tres versos contundents que alarmaren més d’una consciència benpensant quan foren associats a una poeta de vint-i-pocs anys, guanyadora del Carles Riba de l’any 1976: “A l’atzar agraeixo tres dons: haver nascut dona, / de classe baixa i de nació oprimida. / I el tèrbol atzur de ser tres voltes rebel”.

L’any passat, després d’una sessió de diàleg amb els estudiants de la Universitat de Vic, em deies que, a força de repetir-la, la *Divisa* et començava a cansar. Tot i això, vas admetre que encara era la definició potser més exacta de tu mateixa, sobretot pel deixant de rebel·lia que t’ha dut a anar contracorrent d’uns paràmetres convencionals i d’una societat que has desafiat amb actituds radicals i reptes més enllà dels discursos i de les formulacions teòriques. També per això et recordarem, per la profunda coherència del teu viure, pel valor d’arriscar-te al tot o res, i és clar, per l’alta qualitat de la teva literatura: pels llibres de poesia que ens has deixat i per una de les millors novel·les catalanes, l’única que has pogut escriure, dels darrers quinze o vint anys, *La passió segons Renne Vivien* (1994).

A *Sota el signe del drac*, la reflexió poètica que fa de pòrtic al conjunt de la teva obra fins a 1988 [*Llengua abolida* (1989)], ens explicaves els eixos per on s’ha mogut la teva poesia. Parlaves, a grans trets, de dues etapes, la frontera de les quals seria *La germana, l’estrangera* (1985), i, en el primer tram, l’esquema poètic venia donat per la tensió entre el

“jo poètic, la lluna i l'ombra”. Després explicaves que la zona d'ombra era el llast d'aquella part no “explorada, incontrolable, fat, lloc de subjecció i dels fantasmes paralizzadors”. El segon poemari, *Bruixa de dol* (1979), s'inscrivía en les mateixes tensions de l'esquema que remetien “en la lluita i en el festí, a la pròpia solitud”. També s'hi manifestaven els guanys d'intensitat d'una veu que s'havia fet profundament lírica i que contrapuntava, en la lluita de l'amor, el goig i la tristesa, i aquella paradoxa d'un dolç enemic que para trapes amb els plecs del plaer. Hi aguditzaves, d'altra banda, la problemàtica de la dona, hi descobries els punts angoixats de la solitud i hi reivindicaves l'erotisme com una experiència lúdica.

El triangle "jo-lluna-ombra" et funcionà encara a *Sal oberta* i el trencares tot seguit per a radicalitzar-lo en punts de feminitat essencial. A *Terra de mai*, a *La germana, l'estrangera* i a *Desglaç* havies iniciat un procés de trencament, de lluita aferrissada contra l'herència i la dolorosa construcció d'una nova identitat. De tot plegat es dirà que és l'aportació més sòlida de la poesia feminista en la literatura catalana actual. I tindran raó. Però tampoc no hauriem d'oblidar la teva coherència, ni el geni i la precisió en la llengua que traginaves. La que havies après a un mas del Pla d'Urgell on signares bona part dels poemes de *Cau de llunes*. Aquest matí, després que el telèfon m'ennovés el malfat de la teva derrota, m'he arribat, des de Cervera, als conreus de fruita que s'estenen entre Seana i Ivars d'Urgell a donar el condol a la teva terra.

Isidor Cònsul